

tin brudh haffuer funnet nåde / Ty fölie wij tigh til tin bröllops
Saal / Nu är fulkompnat the vthwaldes taal / Tigh skee loff
ewinnerligh ähro

A M E N

David Lindquist.

Recensioner.

En predikantspegel.

Albert Wifstrand: Andlig talekonst. Bidrag till den svenska predikostilens historia. (Samlingar och Studier till Svenska Kyrkans historia 6.) Stockholm, tr. i Lund, Diakonistyrelsen 1943. 183 sidor.

Stilistiken är här i landet en disciplin, som synes ha svårt att vinna erkännande och intresse. Den betraktas som ett slags hybrid av filologi och litteraturhistoria och tillmätas knappast någon självständighet eller något egenvärde.

Att stilistiken emellertid, i rätta händer, kan giva de rikaste frukter och att dess metoder och synpunkter fördenskull förtjäna det bästa vetenskapliga anseende, bevisas av föreliggande avhandling, författad av Lundaprofessorn i grekiska Albert Wifstrand. Han har tidigare i ett par studier över Lukasevangeliets och den nya psalmbokens stil givit de mest övertygande prov på vad som med stilistikens medel kan utvinnas till förståelse av den kyrkliga litteraturens både form och innehåll; och i detta större arbete över vår kyrkas homiletiska tradition har han dels givit en synnerligen initierad, om ock kortfattad framställning av dess historia från Reformationsseklet, med talrika och betydelsefulla hänvisningar till stoff från Medeltiden och Antiken,

dels ock vad rubriken härovan vill antyda, nämligen ett sovrat och alltigenom välbedömt material, varav förkunnelsen i nutiden till sin båtnad kan hämta — för att låna predikostolsbönens ord — lärdom, tröst, förmaning och varning.

Med utgångspunkt i den högst livaktiga debatt om predikospråkets rätta form, som fördes i Europa i slutet av 1600-talet, skildras brytningen mellan en äldre predikostil, i barockens art och med rötter i Medeltidens munkpredikan, och en nyare, målmedvetet klassicistisk, renare och naturligare. Här i Sverige blev denna brytning icke så skarp, eftersom våra 1600-talspredikanter i stort sett aldrig hade hängivit sig åt sådana överdrifter, som voro gängse på kontinenten, utan hållit sitt tal i en mera strävt dogmatisk ton och eftersom de nya idéerna förmedlades hit huvudsakligen i pietistisk formgivning. Så utbildades redan under 1700-talet den klassiskt svenska predikostilen, kanske renast företrädd av Nohrborg — en stil, som i relativ jämvikt förenar dogmatisk reda i terminologien, biblisk fyllighet i fraseologien och en i självavårdens intresse verkad psykologisk nyansering — en stil, som så funtat kan genomgå gradvis skeende moderniseringar i fråga om ordval och syntax utan att brytas sönder och som därför kan sägas än i dag utöva ett normerande inflytande.

I ett särskilt kapitel upptar Wifstrand till stilhistorisk belysning en rad speciella moment, såsom bibelciteringens konst, periodbildningen, »den högre choren», inflytande från profana stilarter m. m. I dessa avsnitt begagnar han tillfället att medelst välvalda citat — jämte egna åhörarintryck — åstadkomma förträffliga miniatyrporträtt, stundom tillspetsade med hjälp av en godsint humor, av många mer eller mindre kända predikanter. Över huvud taget utmärkes denna bok av en tacknämlig förening av klara linjer, som ge gott besked om utvecklingens huvudförlopp, och sådana notiser, utvikningar och detaljer, som därtill behörigen upplysa, att traditionen på detta område ju är långt ifrån schematiskt eller doktrinärt framvuxen.

Slutkapitlet ger en skissartad men ändå rikt givande teckning av den kristna predikans uppkomst, dess sammanhang med den antika retoriken och dess medeltida huvudtyper. Intressant är påpekandet, att reformationens predikan, ehuru mera biblisk och religiöst realistisk än den utgående medeltidens, ändock bevarade åtskilligt av dess manér och ton. Den inledningsvis behandlade brytningen hade alltså en räckvidd ut över hela predikans historia, och författarens vidsyn, objektivitet och inlevelse i sitt ämne yttrar sig i ett slutomdöme, vari det betonas, att vinsten genom denna brytning ej tillkom utan förlust: »Religiöst djup och vid utblick över världen kunde efter 1700-talet med större svårighet förenas; därför var segern över 1600-talet något av en Pyrrhuseger.»

Boken är en gåva till Svenska kyrkan, för vilken en mycket varm tack-sägelse måste avläggas. Den är icke ett specimen vare sig för bröd eller ära utan tydligtvis ett vittnesbörd om vetenskapligt intresse och personlig

håg att höra och lära av det förkunnade Ordet, i en sådan förening, som må betecknas som en kristen humanists prydnad.

Bo Sture Wiking.

Ny musik.

Daniel Olsson: Var hälsad sköna morgonstund. Fantasi för orgel över koralen 55. Carl Gehrman's Musikförlag.

—: *Den signade dag. Preludium, trio och fuga över sv. ps. 424. Julmusik för orgel. Carl Gehrman's Musikförlag.*

Orgelfantasin är tredelad och består av Improvisation, Pastoral och Koralfuga. Den hör inte till Daniel Olsons starkaste saker men är välgjord och lättspelt.

Julmusiken över 424 är mera fantasifull och klingar ställvis alldeles förträffligt. Man har ibland en känsla av att Daniel Olson har ett ännu rikare musikaliskt temperament än vad som i allmänhet kommer fram i hans produktion. En viss försiktighet vill gärna vidlåda den. Men i detta verk blommar hans musikaliska ingivelse ovanligt rikt.

G. A.

Albert Runbäck: Modulationer till högmässans slutpsalmer. Nordiska Musikförlaget. Kr. 5:—.

R. har till sina samlingar av orgelmusik till gudstjänstligt bruk fogat ännu en, upptagande modulationer från trefaldigt Amen till slutpsalmen. Häftet är uppdelat på 4 avdelningar anslutna till mässbokens serier. Av praktiska skäl har även musiken till Benedicamus och tref. Amen medtagits.

Modulationerna omfatta i allmänhet 8 takter och äro dels fria, dels an-

slutna och uppbyggda på någon viss koral. Häftet är mycket användbart och rekommenderas varmt som material vid självstudier i improvisation och vid organistutbildningen. Samt naturligtvis i tjänsten.

Julmorgon. Kantat för sopransolo, 3-stämmig damkör och orgel av Sven Blohm till ord av Gust. Brandt. Carl Gehrman's Musikförlag.

Blohms kantat är välskriven och äger ett visst stämningvärde, men hör icke till sådan kyrkomusik som är av bestående art. G. A.

Kyrkokonst.

Axel Jonæ, Hjulsjö kyrkas jubileumsskrift, Nora 1943. Kr. 2. 50.

Hjulsjö kyrka nära Nora firade förra året trehundraårsminnet av församlingens och kyrkans tillkomst. Vid detta högtidliga tillfälle utgav kyrkoherde Jonæ en historik över kyrkan.

Här berättas utförligt och enkelt om 1600-talets anspråkslösa kyrkobyggnad och om församlingens bildande. Den yttre anledningen var de stora fyndigheterna av silver i dessa trakter på 1620-talet. År 1646 tycks kyrkan ha stått färdig, men redan 1643 hade den invigts. Den var en enkel rektangulär byggnad, som på 1700-talet blev tillbyggd ett par gånger.

Författaren redogör också för kyrkans inre och dess inventarier, prästgården och församlingens liv, kyrkojubileerna 1843 och 1943 (f. ö. en väl vidlyftig framställning). Vidare får man läsa en series pastorum, varefter följer en hembygdsbok. Den innehåller en sockenhistorik, som ter sig både underhållande och gedigen. Tyngdpunkten ligger självfallet på en framställning av bergsbruket.

Jubileumsskrifter av detta slag äro alltid välkomna som bidrag till hembygdsforskningen. De tjäna också en betydelsefull uppgift för sockensamhörighetens stärkande.

Bengt Cnattingius.

Till Laurentius Petri Sällskapets medlemmar.

Styrelsen för Laurentius Petri Sällskapet får härmed vördsamt anhålla att Sällskapets medlemmar omgående och senast den 20 juni ville insända årsavgiften för år 1944, där detta ej redan skett,